

dipam

DİPLOMATİK İLİŞKİLER ve POLİTİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER for DIPLOMATIC AFFAIRS and POLITICAL STUDIES

ANALİZ

Şuheda TEKE

AVRUPA BİRLİĞİ ORTAK KARAR ALMA İLKESİ: İSRAİL – FİLİSTİN ÇATIŞMASINDAKİ FİKİR AYRILIKLARI

NİSAN 2024 Sayı: 29

AVRUPA BİRLİĞİ ORTAK KARAR ALMA İLKESİ: İSRAİL – FİLİSTİN ÇATIŞMASINDAKİ FİKİR AYRILIKLARI

Tarih boyunca değişen ve gelişen uluslararası denge siyaseti, birçok devlet yapısını etkilemiş ve kimi zaman yeni devletler kurarken kimi zaman da devletlerin ortadan kaldırılmasına sebep olmuştur. Orta Çağ'dan itibaren siyasal istikrarını bölgesel anlamda korumaya çalışan Avrupa coğrafyası da bu değişimlerden etkilenmiştir. Yaşanan küresel çaplı dünya savaşları ve bölgesel çatışmalar Avrupa coğrafyasında yeni devletlerin oluşumuna veya var olan devletlerin değişim ve dönüşümüne sebep olmuştur. Değişen dengelerle ortaya çıkan yeni devletler arasında güç dengesi kurma amacı, coğrafya, din, kültür gibi birçok farklı alanda ortak noktaya sahip bölge devletlerini bir araya getirmiştir. Soğuk Savaş döneminin sona ermesinin ardından iki kutuplu güç dengesine olan bağımlılığını sona erdiren bölge devletleri, siyasi anlamda elde ettikleri güçler ile bölgesel dengeyi yeniden düzenlemiştir. Yükselen ve bağımsızlığını tekrar kazanan devletler coğrafi olarak sahip olduğu ortak değerlerini siyasi bir birliktelik haline getirmeyi amaçlayarak, kurucu devletlerin önderliğinde bir topluluk oluşturma fikrini benimsemiştir. Bu doğrultuda bir araya gelen Almanya, İtalya, Fransa, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg birliğin temellerini oluşturmuştur. Böylece, Avrupa Birliği (AB), 1993'te onu kuran Maastricht Antlaşması'nın imzalanmasıyla siyasi bir kimlik kazanmıştır. Antlaşmanın kurucu devletler tarafından imzalanması Birliğin yasal ve uluslararası kimliğini oluşturarak varlık amacını, hedeflerini ve vizyonunu belirlemiştir. Maastricht Antlaşması, Birliğin kurucu antlaşması ve temel kaynağı olarak kabul edildiğinden üye devletler ve Birlik için büyük önem arz etmektedir. Üye devletlerin iş birliğiyle ortak bir siyasi ve ekonomik birlik oluşturma çabası Birliğin temel kurulma iç güdülerinden biri olarak benimsenmiş ve Birlik bu doğrultuda şekillendirilmiştir. Kuruluşundan sonra, seneler içinde üye devlet sayısındaki artış ile genişleyen Birlik, Avrupa coğrafyasındaki siyasi ve coğrafi bütünlüğü sağlamış ve üye devletleri ile ortak bir vizyona sahip olmayı hedeflemiştir. Ortak vizyonun benimsenmesi, devletler arasındaki iş birliğini güçlendirmiş ve yakın gelecek planları gibi konularda ortak karar alma mekanizmasını oluşturmuştur.

AB Ortak Karar Alma İlkesi

Avrupa Birliği kurulduğundan bu yana sadece bölgesel anlamda değil, aynı zamanda küresel çapta da birçok farklı alanda başarı göstermiştir. Örgüt, çalışmaları dahilinde üye devletlerdeki eğitim, sanat, spor, sağlık gibi çeşitli altyapı hizmetlerini desteklemesinin yanı sıra Birleşmiş Milletler (BM) ile ortak çalışmaları doğrultusunda faaliyet kapsamını genişletmiştir. BM ile ortak çalışmalar, uluslararası alanda çatışmaların engellenmesi, barışın sağlanması ve insan haklarının gözetilmesi gibi faaliyetlerin bölgesel bir kuruluşa sahip olan AB tarafından gerçekleştirilmesine olanak

sağlamıştır. Bu çeşitli alanlar da aslında Birliğin bölgesel olarak sınırlanmadığını ve çok yönlü bir yapıya sahip olduğunu kanıtlamaktadır. Özellikle, yakın tarihte ortaya çıkan Rusya – Ukrayna ve İsrail-Filistin çatışmalarında barışın sağlanması, bölgesel istikrarın ve güç dengesinin korunması alanlarında gösterilen çaba ve girişimler hem üye devletleri hem de örgütün kendisini bu konuda öne çıkartmıştır. Örgütün her iki savaş karşısında tutumu, temelde üye devletlerinin ortak kararlarını içermektedir.

Birliğin karar alma mekanizması incelendiğinde 3 organ öne çıkmaktadır; Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu

ve Avrupa Konseyi. Üye devletlerin her birinden gelen temsilcilerin oluşturduğu Parlamento, 3 organ arasında devletlerin en aktif şekilde rol oynadığı organ olarak kabul edilebilir. Avrupa Parlamentosunda tartışılan tüm konular, Maastricht Antlaşması'yla kabul edilen ve AB'nin karar alma mekanizması olarak belirlenen "ortak karar alma" ilkesince değerlendirilmektedir. Üye devletlerin katılımıyla gerçekleştirilen parlamento oturumları, özgür ve eşitlikçi bir ortamda üyelerin birbirlerinden bağımsız ve baskı altında kalmadan fikirlerini belirtmelerine olanak sağlamaktadır. Ortak bir karar alma mekanizması, alınan kararların üye devletler tarafından onaylandığını ve karar alma sürecinde etkin rol oynadıklarını kanıtlamaktadır. Alınan kararların ve parlamentodan geçen yasaların, fikir birliği anlayışıyla gerçekleştirilmesiyle kararların sorumluluğu tüm üye devletlere eşit olarak paylaştırılmaktadır. Böylece, verilen kararlar tüm üye devletler tarafından milli çıkarlar ön plana alınmaksızın Birliğin ortak hedef ve çıkarlarını koruma amacı doğrultusunda alınmaktadır. Ortak karar alma ilkesi, sadece karar alma sürecinde değil, aynı zamanda da ortak politikaların benimsenmesinde üye devletlerini iş birliğine teşvik etmektedir. Bu kapsamda benimsenen ortak para birimi, Schengen bölgesi uygulaması ve tarım politikaları gibi çeşitlendirebileceğimiz iş birlikleri, AB'nin kuruluş vizyonu ile de uyumaktadır.

Teoride her ne kadar örgütün kurucu antlaşmasında belirttiği gibi, Parlamento ve Konseyde alınan kararların "ortak karar alma" ilkesine uygun olması beklense de pratikte bazı konularda üye devletlerdeki yerel hükümetlerin tutumları sebebiyle, fikir ayrılıklarının yaşandığı gözlemlenebilmektedir. Bu fikir ayrılığı, temelde ortak karar alma ilkesini zedelerken karar alma sürecini

yavaşlatmakta ve yerel hükümetler arasında uyumsuzluğa sebep olmaktadır. Birlik içinde de uyumsuzluklara sebep olan bu farklılık, yerel hükümetlerin milli çıkarları, siyasi kültürleri ve ekonomik kaygıları gibi çeşitli konular üzerinde meydana gelmektedir. Fikir uyumsuzlukları, Birlik yapısını doğrudan etkileyerek bütünlüğün sağlanamamasına bu da Birliğin temel oluşum ilkelerinden birinin ihlaline sebep olmaktadır.

İsrail- Filistin Savaşında AB Üye Devletleri ve Tutumları: Uyuşmazlık mı, İş birliği mi?

AB'nin kuruluş anlaşmasıyla benimsediği "ortak karar alma" ilkesi, geçmişten bu yana üye devletler arasında bir fikir bütünlüğü sağlamayı amaçlamıştır. Fikir birliği anlayışını benimseyen üye devletler, iç siyasetlerinden kaynaklanan farklılıklar sebebiyle, AB karar alma sürecini etkileyerek Parlamentoda ufak çaplı fikir ayrılıklarının yaşanmasına sebep olmaktadır. Parlamentoda tartışılan, farklı zemin ve çıkarlar doğrultusunda sunulan bu fikirler kimi zaman çok daha derin fikir ayrılıklarıyla da sonuçlanabilmektedir. İsrail – Filistin savaşı süresince üye devletlerin hareketleri, liderlerden gelen açıklamalar ve AB Komisyonu'nun tutumları arasındaki farklılıklar, bu derin fikir ayrılığına örnek olarak gösterilebilir. Genel kapsamda bakıldığında, AB Komisyonu açıklamalarından yola çıkılarak AB'nin savaşa olan tepkisi ve Filistin halkına olan desteği sıklıkla yinelenmektedir. Fakat aynı zamanda, kimi durumlarda bölgede yaşanan insan hakları ihlalleri, sıcak çatışmalar ve soykırım derecesindeki toplu katliamlar karşısında sessiz kalarak öncesinde gösterdiği desteğe tamamen zıt bir tutum benimsenmesi de göze çarpmaktadır. Gösterilen davranış ve gelen açıklamalardaki bu zıtlık, AB dış

politikasında dalgalanmalara sebebiyet vermekte ve bir belirsizliğe yol açmaktadır.

AB'nin savaş üzerinde düşüncelerinin anlaşılması adına, yaşanan savaş incelendiğinde; İsrail – Filistin arasındaki gerilimin tarihsel açıdan yaklaşık II. Dünya Savaşı dönemine dayanmakta olduğu söylenebilir. Yıllardır süregelen bu çatışmalar, 2022'de İsrail'deki hükümet değişikliğiyle siyasi güç elde eden Binyamin Netanyahu ve aşırı sağcı parti politikaların etkisiyle tekrardan şiddetlenmiştir. Tarih 2023 Ekim ayını gösterdiğinde, İsrail-Filistin savaşı bugün hala devam ettiği haliyle korkunç boyutlara ulaşmıştır. AB, bu tarihten önce yaşanan çatışmalar ve Orta Doğu bölgesinde ortaya çıkan askeri ve siyasi hareketlenmelere yönelik barış sağlayıcı birtakım adımlarda bulunmuştur. Nitekim bu adımlar AB'nin hem Orta Doğu hem de İsrail – Filistin savaşı üzerindeki dış politikasını da şekillendirmiştir. Günümüze gelindiğinde, mevcut savaş durumunun ortaya çıkmasıyla, bölgesel hareketlenmeler dünya basınında sıkça yer almaya başlamıştır. 1948'den itibaren toprakları İsrail tarafından işgal edilen Filistin, yaşanan son çatışmalar karşısında ülke içindeki çeşitli askeri gruplanmaların ve siyasi oluşumların desteği ile saldırılara karşılık vermeye çalışmaktadır. Fakat bu karşılık İsrail'in sahip olduğu askeri ve siyasi üstünlük karşısında barış sağlayacak veya bir güç dengesi oluşturacak kadar yeterli değildir. Askeri güç ve siyasi istikrar bakımından iki devlet arasındaki fark, bölgedeki savaşın sürekliliğini etkilemekte ve böylece barış görüşmelerini de engellemektedir. Bu sebeple, diğer devletlerden gelebilecek gerek maddi gerekse insani yardımlar, Filistin için oldukça önemlidir. AB gösterdiği insani

destek ile her ne kadar Filistin açısından olumlu adımlar atsa da üye devletlerin bireysel tutumları verilen desteğin sorgulanmasına yol açmaktadır. Üye devletler arasındaki fikir ayrımı, başlıca Almanya ve Fransa'nın tutumlarından kaynaklanmaktadır. Kendi iç siyasetlerinde de İsrail'i destekleyen bir yönelimi benimseyen bu iki ülke, AB karar mekanizmasında sahip olduğu ekonomik ve siyasi denge ile ortak karar alma sürecini etkilemektedir. Bu sebeple Ekim 2023 tarihinden bu yana AB tarafından gelen açıklamalarla yerel hükümetler tarafından benimsenen tutumlar arasında büyük tutarsızlıklar bulunmaktadır. Çatışmaların ilk yaşandığı tarihte yapılan açıklamalar bunu kanıtlar niteliktedir. Filistin devletini temsilen İsrail ile çatışmaya giren Hamas, başlangıçta hem dünya ülkeleri hem de AB tarafından şiddetli şekilde kınanmıştır. Sonrasında çatışmaların büyümesi ve İsrail'in saldırgan tutumlarının Filistin açısından insan haklarını ihlaline ve hatta toplu bir katliama doğru ilerlemesinin ardından kınama için hedef gösterilen ülke İsrail olmuştur. Örneğin, çatışmaların başladığı ilk günde AB Komisyonu, İsrail'in kendini müdafaa etme hakkının bulunduğunu bu sebeple de saldırılara karşılık vermesinin meşru olduğunu dile getirirken, Filistin halkına yapılan insani desteğin ve kalkınma yardımlarının durdurulacağı yönünde açıklamalar yapmıştır. Bu karar Lüksemburg, İspanya ve İrlanda hükümetleri tarafından sertçe eleştirilmiştir ve yine bu devletlerden Filistin halkını destekleyici açıklamalar gelmiştir.¹ Ardından kısa bir süre sonra savaş karşısındaki tutumunu tamamen değiştiren AB Komisyonu, insani yardımın üç katına çıkartılacağı yönünde bir açıklamada bulunmuştur. Yapılan

¹ <https://www.trthaber.com/haber/dunya/abden-filistine-yardimlarla-ilgili-kafa-karistir-anaciklamalar-802045.html>

açıklamalar, savaş gidişatının değişmesi ve basına yansıyan haberler doğrultusunda sadece AB'nin değil diğer tüm ülkelerin savaşa yönelik tutumlarında da değişim meydana geldiğini göstermektedir.

Örnek verilen ülkeler incelendiğinde; Fransa'da yükselen aşırı sağ ve toplumda giderek yaygınlaşan İslamofobi düşünceler, Müslüman Filistin halkıyla dayanışma fikrinde belirsizliklere sebep olmaktadır. Halkın taleplerinin politikaya, politikanın da halka yansması sonucu birbirlerini körükleyen bu düşünceler, Fransa'nın savaşa karşı tutumunda da oldukça önemli bir yere sahiptir. Toplumun azımsanamayacak bir kesiminin hükümet politikalarına karşılık Filistin'e destek gösterileri düzenlemesi, yerel siyasetteki bu ikileme en doğru örnek olarak kabul edilebilir. Aynı zamanda, Holokost sorumluluğunu iç siyasette hala deneyimleyen Almanya'nın seneler içinde İsrail ile geliştirdiği sıkı bağlar iki ülkeyi de hem ticari hem de siyasi bakımdan birbirine yakın hale getirmiş durumdadır. Bu sebeple Almanya'nın da Filistin karşısındaki İsrail yanlısı tutumu, AB'nin Filistin'e destek açıklamalarıyla örtüşmemektedir. Fakat Almanya ve Fransa'nın İsrail yanlısı tutumlarına karşılık, İrlanda, İspanya ve Belçika gibi diğer AB üyesi ülkeler incelendiğinde, Filistin halkı ile sıkı bir dayanışmanın güçlendiği de göze çarpmaktadır. Yine aynı şekilde Slovenya, İspanya, Malta ve İrlanda gibi çeşitli AB üyesi devletlerden gelen dayanışma çağrıları, Filistin devletini tanımaya, ateşkesin sağlanmasına ve insani yardımın hızlanmasına yönelik olumlu açıklamalar ve toplumda gerçekleştirilen İsrail karşıtı eylemler de bu dengesiz siyasetin bir parçası olarak örneklendirilebilir. Avrupa iç siyasetindeki bu dengesizlik, İsrail – Filistin savaşı ile ilgili sorumluluğu üstlenen Birleşmiş Milletler (BM) üzerinde de

etkisini göstermektedir. BM Güvenlik Konseyi beş daimî üyesinden biri olan Fransa'nın sunulan kararları direkt veto etme yetkisine sahip olması, Fransız yerel siyasetinde kendini belli eden İsrail yanlısı politikalarla birleştiğinde BM karar alma mekanizmasını doğrudan etkileyebilecek bir konuma gelmektedir.

Genel anlamda bakıldığında, AB tarafından gönderilen maddi ve insani yardımların Filistin halkını desteklemesine karşılık, aynı zamanda dostça ilişkiler geliştirilen İsrail'den gelen saldırıların bu yardımları engellemesi de bölgesel olarak bir ikilem yaratmaktadır. Böylece AB ve AB üye devletlerinin hem örgüt içinde hem de kendi aralarında oluşturdukları ikili siyaset, herhangi bir ortak karara bağlanmayı zorlaştırmakla birlikte AB dış politikasını da doğrudan etkilemektedir. BM ile yapılan iş birliklerinde yetersiz ve etkin olmayan tutumu yüzünden eleştirilere maruz kalan AB, bu konuda daha önce çatışmaların çözülmesi ve barışın sağlanması gibi alanlarda gösterdiği başarıları tekrarlayamamaktadır. Bunun en önemli sebebi ise, ortak karar alma ilkesinin İsrail – Filistin savaşı için yetersiz kalması ve ortak bir karara varamayan üye devletlerin kendi aralarındaki tutarsızlıklarından kaynaklanmaktadır.

Tüm bu fikir ayrılıkları, benimsenen tutumlardaki belirsizlik, politikardaki hızlı değişim ve atılan geri adımlar, ortak karar alma mekanizmasını yavaşlatmaktadır. Diğer bir örnek olarak, AB'nin İsrail – Filistin savaşındaki tutumu, Rusya – Ukrayna savaşı karşısındaki tutumu ile kıyaslandığında büyük farklar göze çarpmaktadır. Rusya – Ukrayna savaşına karşı AB'nin tüm üye devletleriyle benimsediği ortak dış politika ve savaş karşıtı tutumun, İsrail – Filistin savaşı için de benimsendiğinin söylenmesi mümkün

değildir. Bunun birçok farklı ekseninde açıklaması yapılabilir. En öne çıkan sebepleri sıralandığında; Avrupa’da artan İslamofobik düşünceler, ekonomik ve ticari endişeler, AB iç dengesindeki fikir ayrılıkları, AB – İsrail ve ABD – AB ilişkileri, AB Parlamentosundaki ve yerel hükümetlerdeki dengesiz güç dağılımı örnek verilebilir. Fikir ayrılığındaki en etkili sebeplerden biri olan ABD – AB ilişkileri, AB’nin kendi içindeki ve örgütsel anlamda yaşadığı içsel çatışmayı doğrudan etkilemektedir. Bu sebeple AB dış politikasındaki ABD eksenli tutum, tekrar gün yüzüne çıkmakta ve AB’nin bağımsızlık hedefine gölge düşürmektedir.

ABD – İsrail İlişkileri Kapsamında AB Üye Ülkelerinin Savaş Tutumlarına Olan Etkisi

İsrail devleti ile kuruluşundan beri dostane bir ilişkiye sahip olan ABD, İsrail devletinin bölgede kurulması, meşrutiyet kazanması ve diğer dünya devletleri tarafından tanınması adına yol gösterici bir destek sağlamıştır. İki devlet arasında tarihsel süreçte süregelen bu karşılıklı bağlar ekonomik, siyasi, kültürel ve ticari iş birlikleri ve çeşitli ortaklıklar sonucunda oluşmuştur. ABD’nin güncel İsrail – Filistin çatışmasındaki koşulsuz İsrail desteği de bu güçlü ilişkiler doğrultusunda sağlanmaktadır. Savaşın başlangıcından bu yana ABD’nin İsrail’e sağladığı bomba ve savaş uçağı gibi askeri mühimmat, maddi yardım ve siyasi destekler, İsrail’in savaştaki konumunu ve tutumunu etkileyen en büyük etkenlerden biridir. İsrail, ABD’den aldığı güç ve destekler sayesinde, dünya çapında eleştiri ve kınamalara rağmen, Filistin devletine karşı benimsediği saldırgan tutumundan vazgeçmemektedir. ABD’nin savaş

süresince İsrail’e gösterdiği bu yöndeki olumlu desteği, birçok farklı zeminde açıklanabilir. İlk olarak, NASDAQ borsasında faaliyet gösteren tek Orta Doğu ülkesi olan İsrail², ABD’nin ekonomik faaliyetlerine önemli derece katkı sağlayan The Coca Cola Company, Pepsi Co, Procter & Gamble gibi büyük şirket ortaklıklarıyla, ABD ekonomisi ve piyasalarını domine etmektedir. Ardından, ABD siyasi sisteminin çeşitli birimlerinde üst düzey yöneticiliğe sahip olan Yahudi siyasetçiler, ABD’nin siyasi tutumu ve dış politikasını şekillendirmede kritik bir değer taşımaktadır. Buna en iyi örnek olarak, savaş başlangıcından kısa bir süre sonra İsrail’i ziyaret eden ABD Dış İşleri Bakanı Anthony Blinken’in *“Bugün sadece ABD Dışişleri Bakanı olarak değil, bir Yahudi olarak da buradayım”* şeklinde yaptığı açıklama verilebilir. Bu, aslında ABD tarafından gösterilen desteğin aynı zamanda din temelli bir arka plana sahip olduğunu açıkça belirtmektedir.³ Dini temelli yaklaşımın sadece siyasetçilerde değil aynı zamanda halk arasında da yaygın olduğunu söylemek mümkündür. Yahudi – Hristiyan dayanışması üzerine temellenen toplumsal görüş, İslam karşıtlığı ile birleştiğinde ABD ve İsrail’in Orta Doğu politikasının ortak zemini daha belirgin hale gelmektedir. Aynı zamanda diğer bir etken olarak, basın, ekonomi ve politikada önemli bir konuma sahip olan Yahudi Lobileri bu kapsamda bir örnek olarak verilebilir. ABD siyasetinde gelişmiş olan köklü lobicilik anlayışı, senato kararlarını doğrudan etkilemektedir. Böylece güçlü Yahudi Lobisinin verilen kararlar ve benimsenen politikalar üzerinde etkili bir konumu bulunmaktadır.

² <https://itrade.gov.il/turkiye/nasdaq-borsasinda-kayitli-israilli-sirketler/>

³ <https://www.trthaber.com/haber/dunya/blinken-bir-yahudi-olarak-da-buradayim-802985.html>

Savaş kapsamına daha geniş çaplı bakıldığında İsrail'in saldırgan tutumundaki ısrarcı davranışların temel kaynağının, İsrail'in sadece ABD'den değil, aynı zamanda ABD ile yakınlığı bulunan Almanya ve Fransa gibi çeşitli AB ülkelerinden aldığı siyasi destek olduğu söylenebilir. AB ile güçlü iş birlikleri ve çeşitli konularda karşılıklı bağımlılıkları bulunan ABD, AB üye devletlerinin savaş karşıtı tutumları üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir. Karşılıklı yapılan ticari anlaşmalar, ABD'nin AB üye ülkelere gösterdiği destekleyici yardımlar ve iş birlikleri, AB ve üye ülkelerini siyasi anlamda ABD'ye yönelmeye ve kendi dış politikalarını da bu yönde şekillendirmeye itmiştir. Kuruluş tarihinden itibaren birçok farklı konuda ABD'den destek gören AB, İsrail – Filistin savaşı karşısındaki tutumunda da ABD'ye yakın bir tutum benimsemektedir. AB Komisyonu tarafından yapılan açıklamaların ABD tutumu ile benzerliği de bu noktada dikkat çekmektedir. AB'nin Orta Doğu politikasındaki tutumunun ABD merkezli olarak benimsenmesi de AB içindeki fikir ayrılıklarının bir diğer sebebi olarak açıklanabilir. Almanya ve Fransa üzerinde görece daha etkili olan ABD tutumu, İspanya, İrlanda ve Belçika gibi diğer AB üyesi devletlerinin tutumlarıyla örtüşmemektedir. Bu da AB üye devletleri arasında yaşanan fikir ayrılığının oluşum temelleridir. Her iki farklı tutumu benimseyen AB üyesi devletler incelendiğinde, ABD ile olan yakın ilişkiler ve kurulan sıkı iş birliklerinin yerel hükümetlerin savaş karşısındaki tutumlarında etkili olduğu söylenebilir. Aynı zamanda ABD ile kurulan siyasi, ekonomik ve ticari iş birliklerinin ve benzer politika anlayışının diğer bir unsuru da güvenlidir. AB'nin güvenlik açısından doğrudan NATO'ya, böylece aynı zamanda da ABD'ye bağımlı olması hem yerel hükümetlerin hem de AB'nin politikalarının

ABD eksenli olarak şekillenmesine yol açmaktadır. Karşılıklı ilişkiler incelendiğinde, AB politikaları üzerindeki ABD etkisi, AB'nin ABD'ye olan bağımlılığında azalma meydana gelmediği sürece devamlılığını koruyacaktır. Bu doğrultuda, gelecekte AB Komisyonu tarafından alınacak kararların yine ABD tutumuna paralel olacağı çıkarımını yapmak mümkündür.

Sonuç

Avrupa Birliği, kurumsal yapı olarak Avrupa coğrafyasındaki çeşitli devletlerin ortak çıkar ve hedefleri doğrultusunda bir araya gelmeleriyle oluşmuştur. Bu doğrultuda Birliğin temel hedefleri, bölgesel kalkınmayı sağlayacak ticari, ekonomik ve siyasi iş birliklerinin sağlanmasıdır. Birliğin temel karar verme organlarından biri olan AB Parlamentosu, yerel hükümetler aracılığıyla sunulan fikirlerin tartışılması ve bu konularda uygun politikaların benimsenmesi görevlerini üstlenmektedir. Parlamentodaki eşit ve özgürlükçü ortam anlayışı, üye devletler tarafından sunulan fikirlerin dengeli bir katılımı ile tartışılmasına ve kararların bu doğrultuda alınmasına olanak sağlamaktadır. Fikir birliğinin oluşması ve devletler tarafından benimsenmesi adına kuruluş antlaşmasıyla "ortak karar alma" ilkesini benimseyen AB, verilen kararları da bu doğrultuda değerlendirmektedir. Ortak karar alma mekanizması, Birliğin benimsediği ortak hedeflerin gerçekleştirilmesinde önemli bir role sahiptir. Fakat, yerel hükümetlerin milli çıkarları ve bağımsız politikaları AB iç siyasetinde fikir ayrılıklarına sebep olmaktadır. Ortaya çıkan fikir ayrılıkları karar alma mekanizmasını yavaşlatarak Birliğin benimsediği ortak karar alma ilkesini yıpratmaktadır. Bu fikir ayrılığının en etkin sonucu günümüzde hala devam etmekte olan İsrail – Filistin savaşı

üzerinden yorumlanabilir. AB tarafından yapılan açıklamaların yerel hükümetlerin benimsediği tutum ve politikardan bağımsız olması, savaş karşısında atılacak adımların gecikmesine yol açmakta ve doğal olarak savaşın seyrini de etkilemektedir. Bu doğrultuda, AB ortak karar alma mekanizmasının yavaşladığı ve Birliğin temel hedeflerinin kendi içlerinde farklı problemlere sahip olduğu yorumu yapılabilir. Bu problem ve aksaklıklar aynı zamanda AB kurumsal yapısına da zarar vermektedir. Yerel hükümetlerin birbirlerinden bağımsız politikaları, ekonomik ve ticari endişeler, dini temelli açıklamalar ve AB üzerinde var olan ABD etkisi fikir ayrılığının başlı sebepleri arasında sıralanabilir. Yaşanan bu fikir ayrılıkları hem ulusal hem de uluslararası alanda AB'nin denge politikasını sarsmakta ve küresel imajını da önemli ölçüde zedelemektedir. Bölgesel bir örgüt olarak temellenen Birliğin, bugüne kadar uluslararası alanda gösterdiği faaliyet ve başarılarının fikir uyuşmazlığı sonucunda etkilenmesi de Birlik için yakın gelecekte büyük sorunlara yol açabilir. Fikir ayrılığının devam etmesiyle oluşabilecek sorunlar arasında üye ayrılıkları ihtimali de bulunmaktadır. Her ne kadar yakın gelecekte tekrarlanabilecek bir üye ayrılığı beklenmese de birbirlerinden bağımsızlaşan fikirlerin devamlılığı, üye ayrılığı konusunda akıllarda bir soru işareti oluşturmaktadır. Bu kapsamda AB, yakın gelecekte Parlamentoda tartışılan fikirlerin ortak bir karara bağlanması adına, yerel hükümetlerle olan iletişim ve iş birliğini güçlendirmeyi hedeflemektedir. Böylece aynı zamanda fikir uyuşmazlığının da engellenmesi amaçlanmaktadır. Aksi halde yakın gelecekte karşılaşılabilecek problemler, Birlik yapısının temellerini sarsarak, ulusal ve uluslararası alandaki güvenilirliğinin azalmasıyla da sonuçlanabilir.

Kaynakça

- “AB politikasına nasıl karar veriliyor?”, Avrupa Birliği, Çevrimiçi Yayın. <https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/law/how-eu-policy-decided-en>
- “Avrupa cephesi İsrail ile birlikte savaşıyor!” Evrensel, Çevrimiçi Yayın, 22.10.2023. <https://www.evrensel.net/haber/501763/avrupa-cephesi-israil-ile-birlikte-savasiyor-avrupanin-gundemi>
- “Avrupa'nın ikiyüzlü tutumu: İsrail'e izin, Filistin'e yasak”, TRT Haber, Çevrimiçi Yayın, 12.10.2023. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/avrupa-nin-ikiyuzlu-tutumu-israile-izin-filistine-yasak-802865.html>
- “Hollandalı vekil: İsrail savaş suçu işliyor, Batı hiçbir şey yapmıyor” TRT Haber, Çevrimiçi Yayın, 14.10.2023. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/hollandalı-vekil-israil-savas-sucu-isliyor-bati-hicbir-sey-yapmiyor-803560.html>
- “İsrail-Filistin gerginliği | Putin: Barışın anahtarı iki bağımsız devletin kurulması” NTV, Çevrimiçi Yayın, 25.10.2023. https://www.ntv.com.tr/dunya/israil-filistin-gerginligi-putin-barisin-anahtari-iki-bagimsiz-devletin-kurulmasi,uboMcBkzKkmj_Db61Ek-g
- “İsrail-Filistin'deki gelişmelere dünyadan tepkiler”, Anadolu Ajansı, Çevrimiçi Yayın, 07.10.2023. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-filistindeki-gelismelere-dunyadan-tepkiler/3010626>
- “İsrail-Hamas savaşı Batı'yı böldü: Çifte standart mı uygulanıyor?” Euronews, Çevrimiçi Yayın, 19.10.2023. <https://tr.euronews.com/2023/10/19/israil-hamas-savasi-batiyi-boldu-cifte-standart-mi-uygulaniyor>
- “İsrail-Hamas savaşı sırasında Ukrayna'da cephede neler oldu?” BBC Türkçe, Çevrimiçi Yayın, 06.11.2023. <https://www.bbc.com/turkce/articles/c51r9rekvgro>
- “Uluslararası Af Örgütünden AB'ye eleştiri: Ateşkes çağrısı yetersiz” TRT Haber, Çevrimiçi Yayın, 22.03.2024. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/uluslararasi-af-orgutunden-abye-elestiri-ateskes-cagrisi-yetersiz-846160.html>

“Ursula von der Leyen eleştirilen odağı oldu: AB tüm itibarını kaybetme riskiyle karşı karşıya”, YeniŞafak, Çevrimiçi Yayın, 20.10.2023. <https://www.yenisafak.com/dunya/ursula-von-der-leyen-elestirilen-odagi-oldu-ab-tum-itibarini-kaybetme-riskiyle-karsi-karsiya-4569162>

Acar N., “AB’nin dengeli Filistin politikasına ne oldu?” YeniŞafak, Çevrimiçi Yayın, 25.10.2023. <https://www.yenisafak.com/dusunce-gunlugu/abnin-dengeli-filistin-politikasina-ne-oldu-4570053>

Crombez, C. (1997). The co-decision procedure in the European Union. *Legislative Studies Quarterly*, 97-119.

Çalışır, H. (2017). Filistin-İsrail Çatışmasının Almanya-İsrail İlişkileri Çerçevesinde Değerlendirilmesi. *İsrailiyat*(1), 105-127.

Çetinkaya B., “ABD-AB Zirvesinden İsrail’e destek, Gazze için "endişe" açıklaması”, Anadolu Ajansı, Çevrimiçi Yayın, 21.10.2023. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-ab-zirvesinden-israile-destek-gazze-icin-endise-aciklamasi/3027858>

Gutschker T., “Yeterince uzlaş yok”, Frankfurter Allgemeine Zeitung, Çevrimiçi Yayın, 24.10.2023. <https://www.eurotopics.net/tr/309388/ortadogu-ab-tansiyonu-nasil-duesurebilir?zitat=309480#zitat309480>

İlhan B., “İsrail-Filistin meselesinde ABD ne yapmaya çalışıyor?” Anadolu Ajansı, Çevrimiçi Yayın, 23.10.2023. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/gorus-israil-filistin-meselesinde-abd-ne-yapmaya-calisiyor/3029700>

Juan J., “Avrupa'nın taraf tutması doğru değil”, La Vanguardia, Çevrimiçi Yayın, 22.10.2023. <https://www.lavanguardia.com/opinion/20231021/9318648/diplomacia-israel.html>

Kaynakça

Kömürcü M.E., “AB Komisyonu Başkanı Leyen'e 'çeneni kapat' çıkışı: Avrupa İsrail'in yanında değildir” YeniŞafak, Çevrimiçi Yayın. 08.10.2023. <https://www.yenisafak.com/dunya/ab-komisyonu-baskani-levene-ceneni-kapat-cikisi-avrupa-israilin-yaninda-degildir-4566142>

Kuru.T.A. “İsrail-Filistin çatışması: Müslümanlar, Batı ve demokrasi” Euronews, Çevrimiçi Yayın, 07.11.2023. <https://tr.euronews.com/2023/11/07/israil-filistin-catismasi-muslumanlar-bati-ve-demokrasi>

Murray S., “Brüksel'in Gazze konusundaki bölünmüşlüğü dış politika sahnesinde AB'yi zayıflatma riski taşıyor”, Euronews, Çevrimiçi

Yayın, 31.10.2023. <https://tr.euronews.com/my-europe/2023/10/31/brukselin-gazze-konusundaki-bolunmuslugu-dis-politika-sahnesinde-abyi-zayiflatma-riski-tas>

Pala, M. “Politico: Avrupa'nın Gazze konusundaki tutumu güvenilirliğini zedeledi”, Anadolu Ajansı, Çevrimiçi Yayın, 05.01.2024. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/politico-avrupanin-gazze-konusundaki-tutumu-guvenirligini-zedeledi/3101230#>

Parsons, C. (2003). *A certain idea of Europe*. Cornell University Press.

Şahin M., “ABD-İsrail ilişkileri: Böyle Dost Düşman Başına”, ORSAM, Çevrimiçi Yayın, 01.09.2010. <https://www.orsam.org.tr/tr/abd-israil-iliskileri-boyle-dost-dusman-basina/>

Tangör, B. (2004). “Ortadoğu Barış Süreci Çerçevesinde Avrupa Birliği'nin İsrail'e Yaklaşımı” (1991-2001). *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1), 239-251.

Tocci N. “Europe’s stance on Gaza has undermined its credibility”, Politico, Çevrimiçi Yayın, 05.01.2024. <https://www.politico.eu/article/europe-israel-gaza-war-hamas-undermined-credibility/>

Toçoğlu, Fatma Zehra. "Avrupa Birliği'nin Filistin Politikası." *Middle East Yearbook/Ortadoğu Yıllığı* (2015). https://www.ormer.sakarya.edu.tr/uploads/files/avrupa_birligi_nin_filistin_politikasi_fatma_zehra_tocoglu.pdf

Tsebelis, G., & Garrett, G. (1997). Agenda setting, vetoes and the European Union's co-decision procedure. *The Journal of Legislative Studies*, 3(3), 74-92.

Ulutaş U., “ABD Neden İsrail’e Toz Kondurmuyor?” SETA, Çevrimiçi Yayın, 25.07.2014. <https://www.setav.org/abd-neden-israile-toz-kondurmuyor/>

Ülger İ.K. “AB'nin Filistin-İsrail politikasında büyük savrulma yaşıyor” Anadolu Ajansı, Çevrimiçi Yayın, 17.10.2023. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/gorus-abnin-filistin-israil-politikasinda-buyuk-savrulma-yasaniyor/3022743>

Vatandaş S., “İki Yüzlü mü Yoksa İkircikli mi?: Avrupa Birliği'nin Gazze Krizi'ndeki Hezimet”, İnsamer, Çevrimiçi Yayın, 04.12.2023. <https://www.insamer.com/tr/iki-yuzlu-mu-yoksa-ikircikli-mi-avrupa-birliginin-gazze-krizindeki-hezimet.html>

Yılmaz A.E., “İSRAİL-FİLİSTİN SAVAŞINDA BATI’NIN TUTUMU”, Tesam Strateji, 08.01.2024.

DİPLOMATİK İLİŞKİLER ve POLİTİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER for DIPLOMATIC AFFAIRS and POLITICAL STUDIES

+90 216 310 30 40 info@dipam.org

+90 216 310 30 50 www.dipam.org

Merdivenköy Mah. Nur Sok. Business İstanbul
A Blok Kat:12 No:115, Kadıköy/İstanbul

YAZAR HAKKINDA

Şuheda TEKE, 2023 yılında İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun oldu. Ardından aynı yıl İstanbul Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Tezli Yüksek Lisans programına kayıt oldu ve eğitimine halen burada devam etmekte. Çalışma alanı olarak Avrupa Birliği, Türkiye – AB ilişkileri gibi konulara ilgi duyan Teke, aynı zamanda DİPAM Stajı kapsamında yine Avrupa Birliği alanında çalışmalar yürütmektedir.